

Jedeme v tom s vámi

Kde, kdy, kdo:

*Aneta Bučková, Anna Vozková, Milan Jančo (Obor: Psychologie a speciální pedagogika)
11.10.2011, úterý odpoledne, z Vyšehradu až na Karlův most a zase zpátky*

Cíl: Původní plány byly podívat se na Václavské náměstí, Karlův most, prostě prohlédnout si známé pražské památky z perspektivy kolečkového křesla a zajít zhodnotit den do kavárny Slávie.

Popis cesty:

Pro vozík jsme zajeli do Asistence něco před čtvrtou hodinou, poté na vozík nasedla Anička a Aneta se ujala role asistenta. Ve čtyři hodiny odpoledne jsme dorazili ke stanici metra Vyšehrad. Zjistili jsme, že před námi je překážka – schody před vstupem do metra. Vyslali jsme Milana zeptat se

na informace na

bezbariérový přístup a bylo nám řečeno, že musíme jít o stanici dál na Pankrác. Byla před námi další cesta a za námi první velké zklamání. Po určité době došlo ke střídání asistence mezi Anetou a Milanem. Po půl hodině jsme dorazili na Pankrác. Tam nás čekalo další velké zklamání, bezbariérový výtah nefungoval, jak nám celkem neochotně sdělila paní na dalších informacích. Odpočali jsme si a posilnili se v obchodním centru fast-foodem a vyrazili na stanici metra Budějovická v domnění, že tam by výtah do metra měl přece jen být. Naštěstí to bylo blízko a tak jsme konečně dojeli k bezbariérovému vstupu do metra. Vyrazili jsme na Muzeum. Po dvou hodinách cesty z Asistence jsme se tam pak konečně dostali. Napřed se Anička s Anetou skryté v chodbičce u výtahu vyměnily. Aneta usedla na vozík, pak jsme vystoupili na Václavské náměstí a vyjeli směrem ke Karlovu mostu. Přejeli jsme celý Václavák, což byla ta lehčí část cesty, protože byl dostatečně široký, takže jsme se snadněji vyhýbali turistům a byl mírně z kopce, takže si i asistent na chvíli odpočinul. Pak ovšem přišla cesta starými pražskými uličkami, vedoucí i přes Staroměstské náměstí. Jak jsme zjistili středověcí ani novověcí architekti Prahy určitě nepočítali s

pohybem lidí na vozíčku, čemuž odpovídali uzonké chodníčky a nepohodlné dlažební kostky. Před Karlovým mostem jsme se podívali do kostela Nejsvětějšího Salvátora, který byl díky pouhým třem schodům poměrně snadno přístupný. A pak jsme přešli Karlův most směrem na Újezd a krátce nato usedl na vozík Milan. Usoudili jsme, že v této pozdní hodině a vzhledem k padající tmě už je čas pomalu se začít vracet. Bylo již po sedmé večer. Po nahlédnutí do jízdního řádu tramvaje na Stanici Újezd jsme usoudili, že bude rychlejší jít pěšky na Národní třídu a tam jet metrem. Částečně i kvůli obtížné přístupnosti na tramvajový ostrůvek. Přešli jsem tedy most Legií a zastavili jsme se u Národního divadla, kde jsme se

rozhodli popojet jednu stanicí tramvají, abychom vyzkoušeli nástupní rampu. Avšak tu nám řidič ani nevysunul a nezbylo než se s nástupem poprat po svém. Naštěstí se našli dva postarší pánové, kteří nám pomohli. Na Národní třídě jsme využili výtah v ulici M.D. Rettigové do metra a vyrazili jsme tentokrát na Florenc. Ten se pro nás ovšem stal najednou bludištěm. Uvědomili jsme si, že přestoupit na druhou linku není až tak jednoduché. Vyjeli jsme výtahem do prvního patra a tam zjistili, že musíme použít další výtah, který nás ovšem vyvezl úplně ven z metra, kde jsem ještě nějakou chvíli hledali v pořadí už třetí výtah, čtvrtý a poslední výtah nás pak konečně dovezl až na nástupiště. Pak jsme dojeli na Vyšehrad. Zde jsme okolo deváté večer úspěšně vrátili vozík a plni dojmů vyrazili do svých domovů.

Vlastní pocity:

Aneta Bučková

Mé představy byly zpočátku optimistické očekávala jsem, že do šesti hodin vše stihneme. Po shlédnutí filmu jsem začala váhat a děsit se zkušeností. Byla jsem přesvědčená, že Praha přece musí mít spoustu bezbariérových stanic a dopravních prostředků. Toto přesvědčení však film velmi rychle vyvrátil. Ale to nebylo nic s tím co nás cestou ještě potkalo.

Ze začátku jsem byla asistentem. První pocity byli velice smíšené. Cítila jsem se nesa jako bych vstupovala do neznámého, ale věděla jsem, že návod není nutný. Najednou jsem si uvědomila, že řídit

vozik není tak úplně jednoduché jak se na první pohled zdá. Bylo to ne jen fyzicky, ale i psychicky a orientačně náročné. Musela jsem se dívat ne jen do prostoru před nás kudy jet, ale také na chodník blízko před vozík jakým překážkám a skulinkám na chodníku se vyhnout a abychom do něčeho nevrátili. Najednou jsem pocítovala jakousi partnerskou spolupráci mezi mnou a Aničkou sedící na vozíku. Byl to partnerský vztah, který si vynutil budovat mezi námi důvěru a spolupráci. Také jsem vnímala, že se i ona cítí nesměle a omezeně. Za důležitou překážku, která mě překvapila byl velký kopec před vstupem do stanice metra Vyšehrad. Sotva jsem jej spatřila cítila jsem bezmoc a nepřekonatelnou překážku. Vůbec jsem nevěřila, že tam Aničku vytlačím. Pak nastala bezmoc jakmile jsme se nemohli dostat do metra na Pankráci. Jak je možné, že výtah nefunguje? Copak musí vozíčkáři denně absolvovat tolik plánování a přechodů ze zastávky na zastávku aby se někam dostali? A kde vůbec všichni vozíčkáři jsou? Copak nikam nejezdí? Žádného jsme ten den nepotkali.

Pak jsem nasedla na vozík, mám právo tam sedět? Cítila jsem stud, obavy z toho co nás ještě čeká. Avšak sotva jsem nasedla obavy se rozplynuli. Byla jsem s kamarády na procházce, byl hezký večer a já se jela projet po Karlově mostě. Bylo ve mě něco co říkalo vždyť jsem úplně normální

člověk jako všichni kolem a nezáleží jestli jdu po svých nebo jedu na vozíku. Taky mám kamarády, zájmy a sny. Rozdíl byl pouze v závislosti na druhých někam se dostat a to je to co ve mě utvářelo pocit jinakosti a omezenosti. Který mám jen pro pár hodin. Škoda však, že to nevypadalo jako by to tak vnímali i ti ostatní, měla jsem pocit, že neví jak se chovat, nejsou zvyklí vidět někoho na vozíku. Neumí pomoci, podržet dveře a nebo naopak se chovají vřele až moc a to já nechtěla, chtěla jsem aby se ke mě chovali jako k normálnímu člověku. To mě mrzelo.

Anna Vozková

Dnes je to přesně týden, co jsme vyrazili s mými dvěma spolužáky na původně kratší výlet s kolečkovým křeslem. Svoje dojmy a prožitky jsem se rozhodla sepsat až teď, protože ještě minulý

týden, by to bylo skoro nemožné, hodně to na mě zapůsobilo a rozhodně jsem pak měla o čem přemýšlet. Ani nevím kde začít. Těsně poté co jsem si vyzvedli pěkný rozkládací vozíček, zjistili jsme už po pár minutách, že ani nevíme, jak ho složit, natož jak s ním vlastně správně zacházet. A rozhodně si do něj nikdo nechtěl sednout jako první.

První pocity se těžko popisují, především jsem si asi připadala dost nepatřičně.

Styděla jsem se, že sedím na kolečkovém křesle a přitom z něj můžu každou chvíli klidně vstát, když už mě to nebude bavit. Připadalo mi to hrozně nefér, vůči lidem kteří z něj nevstanou nikdy. Další pocity se týkaly mého asistenta tedy vlastně mojí asistentky. I když byla Aneta celou dobu za mnou, dost dobře jsem dokázala poznat, jaké problémy jí občas dělá někdo vozík a tedy i mě dostat. Nemám ráda, když něco nemůžu udělat a někdo to dělá

za mě, takže jsem si strašně přála mít nějakou možnost jí pomoci. Člověk si ale asi vážně zvykne skoro na všechno, protože postupem doby, kterou jsem strávila pasivním sezením na vozíku, mi to vadilo o něco méně, i když bych si na to určitě nikdy nedokázala zvyknout úplně. Asi šlo hlavně o to překonat počáteční šok, že se najednou nemůžu přemístit, kam já chci, dojít si pro to, pro co chci.

Trochu jiná perspektiva běžného chodce a člověka na vozíku

Což jsou věci pro lidi z intaktní společnosti zcela samozřejmé.

Docela dobře si také pamatuji na zážitek, který mě tehdy velice překvapil, když jsem dojeli ke stanici metra Pankrác a zjistili jsme, že výtah nefunguje, rozhodli jsme se alespoň jít se najíst do blízkého nákupního centra. Vždycky jsem předpokládala, že je logické a automatické podržet někomu dveře když má plné ruce nebo když je případně na vozíku a nemůže to udělat sám. O tom že tak velká samozřejmost to není mě ujistila jistá postarší paní která nás při vstupu do obchodního centra předešla rychlým krokem a s jistotou na nás dveře pustila, takže jsem měla co dělat, abych je vůbec dokázala zabrzdit než jsme do nich

narazili. A neudělala to jednou ale hned dvakrát zasebou.

Určitě souhlasím s názorem, že lidé s nějakým handicapem by měli mít, co nejvíce možností se o sebe sami postarat, což jsem si i sama ověřila, ale někdy prostě pomoc potřebují...

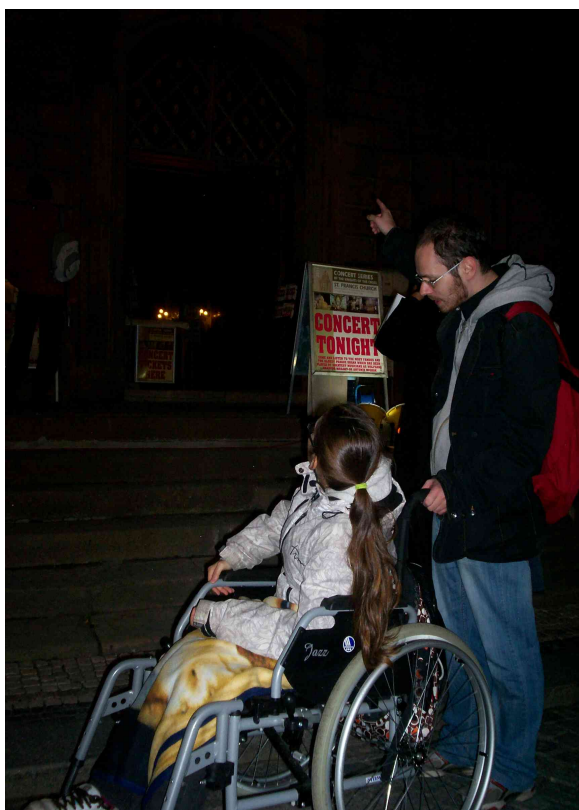
Co se týká pocitů z pozice asistenta, musím říct, že nejdřív jsem se hrozně bála, hlavně proto že to pro mě byla téměř nová situace, chvílku mi trvalo než jsem si zvykla na to že vozíček má určité rozměry a že s tím musím počítat. Poměrně často se mi tak třeba ze začátku stávalo, že jsem se zakoukala na něco, co upoutalo mojí pozornost a jen těsně jsem se pak zvládla vyhnout nějaké překážce, která se před námi objevila. Také naučit se sjet z obrubníku či naopak na něj najet, bylo ve skutečnosti trochu těžší, než jak to vypadalo, když jsem se na to jen koukala. Docela často jsem si uvědomovala i komunikační bariéru mezi mnou a člověkem na vozíčku, protože kdykoliv jsem ho chtěla pořádně slyšet musela jsem se k němu sehnout, což jsem samozřejmě nemohla dělat pořád, jinak bychom se nikam nedostali.

Celkové pocity z celého výletu jsou rozporuplné, na jednu stranu jsem moc ráda, že jsem měla možnost si to zkusit, protože teď určitě nad některými věcmi přemýšlím trochu jinak, proto si myslím, že by si podobnou zkušenost mělo prožít mnohem více lidí, především třeba architekti nebo designeři. Na druhou stranu to na mě zapůsobilo samozřejmě částečně i negativně, protože jsem si uvědomila kolik bariér a překážek, které jsem už třeba považovala za překonané, stále existuje a že bude trvat, ještě velice dlouho, než se nám je snad někdy podaří odstranit...

Milan Jančo

Před zkušeností

Před realizací samotné zkušenosti, v rámci projektu jedeme v tom s vámi, jsem očekával, že cesta po Praze na vozíčku nebude snadná. I jako chodec si často všímám potenciálně nebezpečných míst, při přecházení na vozovce, či vstupu do objektů. Existuje mnoho míst, které mohou nejen pro člověka se zdravotním postižením působit těžkosti v mobilitě. A proto jsem přirozeně předpokládal násobení těchto obtíží při pohybu na vozíčku. Otázka dotýkající se samotného prožitku člověka upoutaného na vozíček pro mne byla něčím, co ve mně evokovalo úzkost a výrazné omezení v životě, ve všech jeho dimenzích sociálních,

psychologických i biologických.

Během zkušenosti

Na začátku naší cesty jsem si vyzkoušel asistenci mým dvěma kolegyním Anetě a Anně. Zjistil jsem, že předpokládaná těžkosti jsou daleko větší, než by mne před jízdou napadlo. Ostrůvky se semaforey na vozovce mají sice často, jen nepatrné zvýšení, ale pro překonání této bariéry musí asistent vyvinout značné úsilí, což zabere dost času a po chvíli zjistíte, že již přecházíte silnici na červenou. Tlačit vozíček představuje nejen fyzickou náročnost ale i nároky na pozornost asistenta. Musíte v první řadě sledovat, kam s vozíčkem jedete – jak se mění terén a až poté, co hezkého mají ve výlohách, nebo jaké okolí je kolem vás. Nelze nezmínit ani ztíženou

komunikaci asistenta a člověka na vozíčku. Při dorozumívání chybí oční kontakt a dobrá slyšitelnost obou osob. Pokud začne náhodou pršet a člověk na vozíčku roztáhne deštník, může být pro asistenta dost problematické vidět na cestu. Po usednutí jsem měl pocit značného nepohodlí – netýkalo se však ani tak fyzického jako psychického. Jsem zvyklý pohybovat se svobodně a volit cestu sám, aniž bych ji zvlášť promýšlel - nemám rád veškerá omezení – zde bylo nutné ho přijmout a v jistých ohledech se tzv. „svěřit do péče“ tomu kdo prováděl asistenci. Vozíček nelze schovat do kapsy, a proto si jej každý všimne, často dříve, než toho kdo na něm sedí. Uvědomil jsem si pocit jinakosti – řekl bych „explicitní jinakosti“ určité nedostatečnosti. Přestože si vás lidé častěji všímají, neznamená to vždy zvýšený zájem vám pomoci. Na cestě jsme potkávaly dost lhostejných lidí a o něco méně těch, kteří byli ochotni projevit aktivní zájem o člověka na vozíčku.

Po zkušenosti

Díky tomuto zážitku mi bylo umožněno zažít některé pocity, jež mají lidé se zdravotním postižením. Došlo k tomu, že jsem mohl vidět své okolí a snad i svůj život z trochu jiné perspektivy. Jednou jeden buddhista řekl, že s jeho náboženstvím je to jako s čokoládou – je těžké vyprávět jak chutná, ale když ji ochutnáte, poznáte. „Ochutnal jsem tedy vozíček “ a musím popravdě říci, že byl trochu „hořký“.